

PRESUDA SUDA

20. siječnja 1981.

„Slobodno kretanje gramofonskih ploča: autorska prava”

U spojenim predmetima C-55/80 i C-57/80

povodom zahtjeva za prethodnu odluku koji je na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u Sudu uputio Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud, Njemačka) u sporu koji se vodi pred tim sudom između

MUSIK-VERTRIEB MEMBRAN GMBH, u Hamburgu (predmet C-55/80),

K-TEL INTERNATIONAL, u Frankfurtu (predmet C-57/80),

i

GEMA - GESELLSCHAFT FUR MUSIKALISCHE AUFFUHRUNGS- UND MECHANISCHE VERVIELFALTIGUNGSRECHTE (društvo za autorska prava), u Berlinu,

o tumačenju članka 30. i sljedećih Ugovora o EEZ-u,

SUD,

u sastavu: J. Mertens de Wilmars, predsjednik P. Pescatore, Mackenzie Stuart i T. Koopmans, predsjednici vijeća, A O'Keefe, G. Bosco i A. Touffait, suci,

nezavisni odvjetnik: J.-P. Warner,

tajnik: A. Van Houtte,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Dvama rješenjima od 19. prosinca 1979. koja je Sud zaprimio 13. veljače 1980. Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud) je na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u

uputio jedinstveno prethodno pitanje o tumačenju članka 30. i sljedećih Ugovora o EEZ-u.

- 2 Ovo je pitanje upućeno u okviru dva spora koji se vode između GEME, njemačkog društva za ostvarivanje autorskih prava, s jedne strane, i dvaju trgovačkih društava koja su u Saveznu Republiku Njemačku uvozila nosače zvuka na kojima su snimljena zaštićena glazbena djela, s druge strane. U predmetu C-55/80 riječ je o gramofonskim pločama i glazbenim kasetama koje potječu iz različitih zemalja, među kojima su države članice Zajednice; u predmetu C-57/80 uvoz se odnosio na pošiljku od 100 000 gramofonskih ploča koje potječu iz Ujedinjene Kraljevine. Neosporno je da su nosači zvuka koji potječu iz drugih država članica proizvedeni i stavljeni na tržište u tim državama članicama uz pristanak nositelja autorskih prava na dotična glazbena djela, no ti nositelji dali su potrebne licencije i odgovarajuće tantijeme izračunane su samo na osnovi distribucije u zemlji proizvodnje.
- 3 GEMA tvrdi da uvoz tih nosača zvuka na državno područje Njemačke predstavlja povredu autorskih prava koje je ona, u ime nositelja tih prava, dužna zaštititi. Stoga ona smatra da ima pravo zahtijevati isplatu licencijskih naknada koje se plaćaju za stavljanje na tržište na državnom području Njemačke, umanjeno za iznos nižih licencijskih naknada koje su već plaćene za stavljanje na tržište u državi članici proizvodnje.
- 4 Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud) je utvrdio da prema njemačkom pravu činjenica da su dotični autori dali svoj pristanak za reprodukciju svojih glazbenih djela u drugoj državi članici Zajednice te, za stavljanje na tržište na državnom području te države članice uz plaćanje licencijske naknade izračunane prema broju prodanih primjeraka i konačnoj prodajnoj cijeni u toj državi članici, autore ne sprječava da zahtijevaju, na temelju isključivog prava koje imaju na njemačkom tržištu pri stavljanju nosača zvuka na to tržište, licencijske naknade koje se uobičajeno plaćaju na navedenom tržištu, a koje se izračunavaju prema broju prodanih primjeraka i konačnoj prodajnoj cijeni na unutarnjem tržištu umanjeno za iznos licencijskih naknada koje su već plaćene za stavljanje na tržište u državi članici proizvodnje.
- 5 Nacionalni se sud ipak pita je li takvo ostvarivanje autorskih prava spojivo s odredbama Ugovora o slobodnom kretanju robe. Kako bi razjasnio to pitanje, obratio se Sudu.
- 6 Iz spisa proizlazi da se GEMA, u dvama sporovima koji se vode pred njemačkim sudovima, poziva na članak 97. njemačkog zakona o autorskim pravima (*Urheberrechtsgesetz*), odredbu u kojoj se navode različiti pravni lijekovi kojima autor raspolaže u slučaju povrede njegovog autorskog prava i koji uključuju mjere za otklanjanje pretrpljene povrede, prestanak prouzročene štete i naknadu štete.
- 7 U tim okolnostima, pitanjem koje je uputio nacionalni sud pita se trebaju li se članci 30. i 36. Ugovora tumačiti na način da sprječavaju primjenu nacionalnog zakona koji društvu za ostvarivanje autorskih prava, ovlaštenom za ostvarivanje prava skladatelja glazbenih djela snimljenih na nosačima zvuka u drugoj državi članici, dopušta pozivanje na ta prava kako bi zatražilo, u slučaju distribucije tih nosača zvuka na domaćem tržištu, kada su

- nosače zvuka u državi članici stavili na tržište nositelji tih prava, ili su oni stavljeni na tržište uz njihov pristanak, isplatu tantijema koje odgovaraju licencijskoj naknadi koja se uobičajeno plaća za stavljanje na domaće tržište po odbitku licencijske naknade u manjem iznosu koja je plaćena u državi članici proizvodnje samo za stavljanje na tržište u toj državi članici.
- 8 Valja najprije naglasiti da su nosači zvuka, čak ako su na njima zaštićena glazbena djela, proizvodi na koje se primjenjuje sustav slobodnog kretanja robe predviđen Ugovorom. Iz toga slijedi da se nacionalni zakon, čija bi primjena dovela do sprječavanja trgovine nosačima zvuka među državama članicama, mora smatrati kao mjera s istovrsnim učinkom kao količinsko ograničenje u smislu članka 30. Ugovora. To je slučaj kada takav zakon društvu za ostvarivanje autorskih prava, na osnovi isključivog prava korištenja koje ostvaruje u ime nositelja autorskog prava, dopušta protivljenje distribuciji nosača zvuka koji potječu iz druge države članice.
  - 9 Članak 36. Ugovora međutim predviđa da odredbe članaka 30. do 34. ne isključuju zabrane ili ograničenja uvoza koji su opravdani razlozima zaštite industrijskog i trgovačkog vlasništva. Potonji izraz uključuje zaštitu koju jamči autorsko pravo osobito kada se ono komercijalno iskorištava u obliku licencija koje mogu utjecati, u različitim državama članicama, na distribuciju robe koja sadržava zaštićeno književno ili umjetničko djelo.
  - 10 Iz ustaljene sudske prakse Suda, kao i iz najnovije presude od 22. lipnja 1976. (Terrapin Overseas Ltd., predmet C-119/75, Zb., str. 1039.) proizlazi da se nositelj prava industrijskog i trgovačkog vlasništva zaštićenog zakonom države članice ne može pozivati na taj zakon da bi se protivio uvozu nekog proizvoda koji je na tržištu druge države članice zakonito prodavao sâm nositelj tog prava ili se on prodavao uz njegov pristanak.
  - 11 U ovom postupku koji se vodi pred Sudom francuska je vlada smatrala da se ova sudska praksa ne može primijeniti na autorsko pravo jer ono sadrži, između ostalog, pravo autora da prisvoji autorstvo djela i usprotivi se svakom izobličenju, oštećenju ili bilo kojoj drugoj izmjeni djela, odnosno svakom drugom oštećenju djela koje može naškoditi njegovoj časti ili ugledu. Dakle, budući da daje proširenu zaštitu, autorsko se pravo ne može usporediti s drugim pravima industrijske i trgovačke zaštite kao što su to patent ili žig.
  - 12 Točno je da autorsko pravo uključuje moralna prava poput onih na koje se poziva francuska vlada. Ono ipak uključuje i druga prava, između ostalog pravo na komercijalno korištenje stavljanja na tržište zaštićenog djela u obliku licencija koje se dodjeljuju uz plaćanje tantijema. Upravo je potonji element autorskog prava, koji je ekonomske naravi, predmet pitanja koje je nacionalni sud uputio i u tom pogledu nema razloga, što se tiče primjene članka 36. Ugovora, razlikovati autorsko pravo od drugih prava industrijskog i trgovačkog vlasništva.

- 13 Ako komercijalno korištenje autorskog prava predstavlja izvor prihoda za nositelja prava, ono predstavlja i oblik kontrole nositelja prava nad stavljanjem na tržište jer društva za ostvarivanje autorskih prava djeluju u njegovo ime i u ime stjecatelja licencija. S tog stajališta, komercijalno korištenje autorskog prava dovodi do istih problema kao i korištenje drugog prava industrijskog ili trgovačkog vlasništva.
- 14 Teza koju pred Sudom zastupaju belgijska i talijanska vlada i prema kojoj, u nedostatku usklađenosti u tom sektoru, načelo teritorijalnosti zakonodavstva u području autorskih prava uvijek ima prednost nad načelom slobodnog kretanja robe unutar zajedničkog tržišta, ne može se prihvatiti. Naime, glavni cilj Ugovora, koji nastoji ujediniti nacionalna tržišta u jedinstveno tržište, ne može se ostvariti ako, na temelju različitih pravnih sustava država članica, njihovi državljani mogu podijeliti tržište i dovesti do prikrivenih ograničenja trgovine među državama članicama.
- 15 Iz prethodnih razmatranja proizlazi da se ni nositelj autorskog prava ili stjecatelj licencije, ni društvo za ostvarivanje autorskih prava koje djeluje u ime nositelja prava ili stjecatelja licencije ne mogu pozivati na isključivo pravo korištenja dodijeljenog autorskim pravom kako bi spriječili ili ograničili uvoz nosača zvuka koje je sâm nositelj prava zakonski prodavao ili su se, uz njegov pristanak, prodavali na tržištu druge države članice.
- 16 GEMA je smatrala da takvo tumačenje članaka 30. i 36. Ugovora nije dostatno za rješavanje problema s kojim se nacionalni sud mora suočiti jer se zahtjev GEME u postupcima koji se vode pred njemačkim sudovima ne odnosi na zabranu ili ograničenje stavljanja na tržište spornih ploča i glazbenih kaseti na njemačkom državnom području nego na jednako plaćanje tantijema za svaku distribuciju tih nosača zvuka na njemačkom tržištu. Nositelj autorskog prava na snimljeno glazbeno djelo ima legitimni interes uživati plodove svoga intelektualnog ili umjetničkog rada, bez obzira na opseg distribucije njegovoga djela; stoga on ne može izgubiti pravo zahtijevanja tantijema koji su jednaki onima plaćenima u zemlji stavljanja na tržište.
- 17 Valja prije svega primijetiti da se pitanje koje je uputio nacionalni sud odnosi na pravne posljedice povrede autorskog prava. Budući da je GEMA na temelju primjenjivog nacionalnog zakonodavstva zahtijevala naknadu štete uzrokovane tom povredom, nebitno je da iznos koji ona nastoji dobiti bude izračunan s obzirom na razliku između stope tantijema koji se plaćaju za distribuciju na domaćem tržištu i stope tantijema koji se plaćaju u zemlji proizvodnje ili na bilo koji drugi način. Naime, ti se zahtjevi u svakom slučaju temelje na isključivom pravu korištenja koje ima nositelj autorskog prava koje mu omogućava zabranu ili ograničenje slobodnog kretanja robe koja uključuje zaštićeno glazbeno djelo.
- 18 Nadalje valja primijetiti da nijedna odredba nacionalnog zakona trgovačkom društvu, ovlaštenom za ostvarivanje autorskih prava i koje zbog toga ima monopol na državnom području države članice, ne može omogućiti da izvrši naplatu za proizvode uvezene iz druge države članice u kojoj ih je nositelj autorskog prava stavio na tržište ili koji su stavljeni na tržište uz njegov pristanak i da stoga izvrši podjelu unutar zajedničkog tržišta. Takva bi praksa dovela do toga da se privatnom trgovačkom društvu omogući uvođenje

obveze plaćanja pristojbe na uvoz tih nosača zvuka, koji se već nalaze u slobodnom kretanju na zajedničkom tržištu, zbog njihovog prelaska granice; stoga bi njezin učinak bio očuvanje izolacije nacionalnih tržišta koju Ugovor želi ukloniti.

- 19 Iz razmatranja proizlazi da se ovaj argument GEME valja odbiti kao nespojiv s funkcioniranjem zajedničkog tržišta i s ciljevima Ugovora.
- 20 GEMA i belgijska vlada ukazale su Sudu na činjenicu da se sustav slobodnog kretanja nosača zvuka u svakom slučaju ne može prihvatiti u pogledu nosača zvuka proizvedenih u Ujedinjenoj Kraljevini jer odredbe članka 8. britanskog zakona o autorskom pravu (*Copyright Act*) imaju učinak uvođenja zakonite licencije uz plaćanje tantijema po smanjenoj stopi i zato što je proširenje takve zakonske licencije na druge zemlje protivno odredbama Bernske konvencije za zaštitu književnih i umjetničkih djela.
- 21 Prethodno navedeni članak 8. u biti predviđa da autorsko pravo skladatelja glazbenog djela nije povrijeđeno proizvodnjom nosača zvuka na kojemu je snimljeno to isto djelo ako je ono u Ujedinjenoj Kraljevini već snimljeno na nosaču zvuka da bi ga sâm autor stavio na tržište ili da se stavi na tržište uz njegov pristanak i kada, osim toga, proizvođač nositelja autorskog prava obavijesti o svojoj namjeri snimanja djela u svrhu prodaje i plati mu licencijsku naknadu od 6,25 % konačne prodajne cijene nosača zvuka.
- 22 Iz spisa proizlazi da je praktičan rezultat tog sustava taj da se licencijska naknada za svaku proizvodnju nosača zvuka utvrđuje na 6,25 % od konačne prodajne cijene jer nijedan nositelj licencije nije spreman platiti višu stopu. Budući da stopa od 6,25 % zapravo predstavlja stopu po kojoj se ugovaraju ugovorne licencije, britanski zakon ima učinak utvrđivanja gornje granice naknade nositelja autorskog prava.
- 23 Stoga, ako društvo za ostvarivanje autorskih prava, izvršavanjem isključivog prava korištenja u ime nositelja prava, zahtijeva razliku između plaćene stope od 6,25 % i one koja se primjenjuje na njegovom unutarnjem tržištu, ono zapravo nastoji neutralizirati razlike cijena koje nastaju iz okolnosti koje postoje u Ujedinjenoj Kraljevini i tako ukloniti ekonomsku prednost koja za uvoznike nosača zvuka proizlazi iz uspostave zajedničkog tržišta.
- 24 Kako je to Sud, u drugom kontekstu, već utvrdio svojom presudom od 31. listopada 1974. (*Centrafarm i De Peijper/Sterling Drug, C-15/74, Zb., str.1147.*), postojanje razlike između nacionalnih zakonodavstava koja može narušiti tržišno natjecanje među državama članicama ne može opravdati činjenicu da država članica zakonski zaštiti postupke privatnog subjekta koji su nespojivi s pravilima o slobodnom kretanju robe.
- 25 Osim toga valja napomenuti da u okviru zajedničkog tržišta, koje obilježava slobodno kretanje robe i sloboda pružanja usluga, autor može svojim izravnim djelovanjem ili posredstvom svojega izdavača slobodno odabrati mjesto u bilo kojoj državi članici u kojemu svoje djelo stavlja na tržište. Taj odabir može napraviti s obzirom na svoj interes u kojem sudjeluje ne samo visina naknade koja je osigurana u dotičnoj državi članici nego i drugi čimbenici, kao što su na primjer mogućnosti distribucije njegovog djela i

olakšice u trgovini koje su se uostalom povećale zbog slobodnog kretanja robe unutar Zajednice. U tim se okolnostima društvu za ostvarivanje autorskih prava ne može dopustiti da kod uvoza u drugu državu članicu zahtijeva plaćanje dodatne naknade zbog razlike u visini naknada koje postoje u različitim državama članicama.

- 26 U tim okolnostima, razlike koje postoje zbog neusklađenosti nacionalnih pravila o komercijalnom korištenju autorskih prava ne mogu biti prepreka slobodnom kretanju robe na zajedničkom tržištu.
- 27 Stoga na pitanje koje je uputio Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud) valja odgovoriti da se članci 30. i 36. Ugovora o EEZ-u trebaju tumačiti tako da sprječavaju primjenu nacionalnog zakona koji društvu za ostvarivanje autorskih prava, ovlaštenom za ostvarivanje prava skladatelja glazbenih djela snimljenih na nosačima zvuka u drugoj državi članici, dopušta pozivanje na ta prava kako bi zatražilo, u slučaju distribucije tih nosača zvuka na domaćem tržištu, kada su nosače zvuka u državi članici stavili na tržište nositelji tih prava, ili su oni stavljeni na tržište uz njihov pristanak, isplatu tantijema koji odgovaraju licencijskoj naknadi koja se uobičajeno plaća za stavljanje na domaće tržište po odbitku licencijske naknade u manjem iznosu koja je plaćena u državi članici proizvodnje.

Troškovi

Troškovi vlade Kraljevine Belgije, vlade Talijanske Republike, vlade Francuske Republike i Komisije Europskih zajednica koje su podnijele očitovanja Sudu ne nadoknađuju se. Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na njemu je da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenog,

SUD,

o pitanju koje mu je dvama rješenjima od 19. prosinca 1979. uputio Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud), odlučuje:

Članci 30. i 36. Ugovora o EEZ-u trebaju se tumačiti tako da sprječavaju primjenu nacionalnog zakona koje društvu za ostvarivanje autorskih prava, ovlaštenom za ostvarivanje prava skladatelja glazbenih djela snimljenih na nosačima zvuka u drugoj državi članici, dopušta pozivanje na ta prava kako bi zatražilo, u slučaju distribucije tih nosača zvuka na domaćem tržištu, kada su nosače zvuka u državi članici stavili na tržište nositelji tih prava, ili su oni stavljeni na tržište uz njihov pristanak, isplatu tantijema koje odgovaraju licencijskoj naknadi koja se uobičajeno plaća za stavljanje na domaće tržište po odbitku licencijske naknade u manjem iznosu koja je plaćena u državi članici proizvodnje.

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourg 20. siječnja 1981.

[Potpisi]

RADNI PRIJEVOD